

=====

D R A M A T I S C H E W E R K V O R M E N I I

=====

We zijn in deze stroom vooral ingegaan op: hoe knoop ik aan bij de leefwereld van de leerlingen en hoe bouw ik mijn lessen op vertrekkend van die leefwereld om mijn doelstellingen te bereiken.

We probeerden steeds te denken vanuit de structuur:

- Waar kom ik vandaan? (= uitgangspunt)
- Waar wil ik naartoe? (= doelstellingen)

Daarbij blijft het belangrijk te weten dat we spel steeds gebruiken als blikopener (= middel) en nooit als einddoel op zich.

We ervaaarden dat het heel belangrijk is een flexibiliteit te ontwikkelen om je spelopbouw steeds aan te passen en te veranderen naarmate de evoluties binnen het spel. Pas dan kan je een creatieve aanpak garanderen en vermindert het gevaar dat je naar een bepaald einddoel toe gaat forceren/manipuleren.

Een procesevaluatie is dan ook heel belangrijk na elk dramatisch spel.

De lesopzetten die volgen werden opgebouwd vanuit volgende opdracht:

Maak voor deze conferentiegroep een les van 50 minuten waarin je met een tekst werkt met dramatische werkvormen.

Een paar opzetten werden door de groep uitgeprobeerd en besproken; de meesten werden enkel mondeling besproken.

Het is niet onze bedoeling deze lesopzetten als packlare lesmodellen te beschouwen om ze in de klas te brengen. Wat volgt zijn ideeën om dramatische werkvormen rond een tekst te gebruiken.

We willen ook nog graag beklemtonen dat je - wil je echt creatief werken - met de allerkleinste spelvormen moet beginnen vertrekkend van de leefwereld van je leerlingen. Zomaar een groots dramatisch spel opzetten geeft enkel een produkt en mist zijn eigenlijke bedoeling: leerlingen vanuit zichzelf iets laten beleven, waardoor ze inzicht krijgen in een bepaalde materie.

Marijs Geirnaert.

Uitgewerkte lesopdrachten bij de stroom dramatische werkvormen II

- Opdracht:
- les maken van 50 minuten voor de mensur van deze groep
 - naar aanleiding v/e tekst: les dramatisch opbouwen
 - doelstellingen formuleren: wat moet doelgroep (kunnen) kennen (beheersen

Lesopzet 1 (Kris)

- opbouw
- 1. gesprek over de stad: wat roept het bij je op?
- 2. op flitsen: trefwoorden neerschrijven (---> neg.)
- 3. we gaan in onze fantasie een stad opbouwen van gezelligheid: café, banken, leuk winkeltje ...
- 4. idem voor ongezelligheid
- 5. in die stad situeren we - een tableau: figuur die in die stad thuis hoort
 - een bewegingsspel (mime)
 - een spel met beweging en taalcontacten
- 6. overgang naar een gedicht over de stad (zie p. 8)

dit gedicht speelt op 3 niveau's: - de stad op zaterdagavond: consumptie

 - wat overblijft
 - zondagochtend
- 7. sfeer uit dit gedicht uitbouwen in een afspreekspel

op één van de 3 niveau's, per 3, spel spelen

 - a) de volgende morgen ---> ruzie
 - b) de volgende morgen ---> kater - onverschilligheid
 - c) zaterdagavond ---> het loon moet op
- 8. vanuit opgeroepen sfeer werken naar voordracht van het gedicht

- doelstellingen 1. sfeer van de stad aanvoelen (tijdens spel)
 2. ontdekken hoe een dichter compact kan overdragen (bespreking na afspreekspel)
 3. gedicht belevend overdragen
- soorten spelen: - associatiespel
 - inspringspel
 - afspreekspel

Gedicht bij lesopzet 1

De stank van uitlaatgassen
 weekert de longen door
 op zaterdag.
 groepen kauwen patat
 en plegen liefdesdromen
 te vroeg voor macht.
 de brommers conciteren.
 de werven en fabrieken liggen stil
 het loon wordt opgegeten,
 daar dient het voor.
 wat overblijft is uit de mode
 vodden en wrakke kerkhoven
 blik en staal.
 morgen is alles op:
 zondag
 en bedden vol wijkende welvaartsdromen.

Trudi Post.

Lesopzet 2 (Hugo)

- opbouw 1. probeer een gevoel van diep-triestig-zijn, ongelukkig zijn te beleven
 je kan je hiervoor een plaats kiezen in deze ruimte
 2. een dag begint - tot je terug thuiskomt - je bent 40-45 jaar
 3. een spel met 2: een vrouw: zit thuis
 een man : komt net thuis van het werk
 4. de postbode belt aan met een brief van de zoon
 de postbode zegt: de oorlog zal nu wel vlug afgelopen zijn
 5. een vriend van de zoon belt aan en bericht dat de zoon dood is
 6. besprekingen en gedragingen in het spel
 7. voorlezen van het gedicht: mijn zoon is dood (zie hieronder)
- bespreking: - gedicht is reeds een tijdje geleden in het spel: een nu-gebeuren
 - emotie van ongelukkig zijn meer afbakenen: sommige deelnemers
 zitten met totaal andere gevoelens over " ongelukkig zijn " dan de
 gevoelens in het gedicht en kunnen er niet bij!
 vb. emotie van dood / afscheid nemen proberen benaderen
 - 40-45 jaar worden (met gevoel en karakter) kan niet voor mensen
 tot 30-35 jaar (wel als prototype = afgevlakt!)
 - dagverloop reconstrueren is een té grote inbreuk op het privé-
 leven (vb. niemand van de mannen doet gulp dicht!)
 de handeling is ook té groot, groots proberen te zoeken naar
 kleinere, dagelijkse handelingen en bewegingen, sleurbewegingen:
 helpen bij concentratie en activeren, vergroten het gevoel.

- opbouw warming-up
 1. individuele beleving
 2. aan iemand wat je voelt in ik-persoon in O.T.T. vertellen -->
 - kwijtspelen = verlichting
 - directere betrokkenheid (spelfictie) alsof het nu gebeurd is
 3. bewegingen en handelingen laten inoefenen door observatoren een " tik " te laten observeren
 - nadien die beweging laten vergroten en gevoel laten doorwerken
 - vb. van tik: wrijven over knie bij het vertellen van je verhaal
 - die wrijfbeweging groter maken in de ruimte en steeds dat ongelukkig gevoel oproepen
 4. dit gevoel (na vertelling 2 aan 2) laten spelen is heel moeilijk en opnieuw een inbreuk op het privé-leven
 - misschien in een beschermde vorm per 2 zonder publiek
 - overgang maken naar het gedicht vanuit dat gevoel-dramatische werkvormen alleen om het gevoel uit het gedicht misschien te herkennen zoals in het spel
- } schematische opbouw: 1. concentratie (meer info geven!)
 } spelvormen (meer associatiemogelijkheden, vb. associaties rond afscheid)
2. beweging / mime-vorm
 3. spelvorm
 4. briefafknapper vb. postbode, vriend
 - (een briefafknapper = een gegeven van buitenaf erin gooien waarbij het verhaal wordt omgegooid, bv. iemand wordt van buitenaf in het spel gestuurd met een specifieke opdracht)
 - (= tegenovergestelde van mannetje-zit = opbouwen van een figuur)

Gedicht bij lesopzet 2 Mijn zoon is dood! 's Morgens wil ik hem wekken
 en eensklaps weet ik weer: mijn zoon is dood!
 's Middags als ik de tafel wil gaan dekken,
 staat op het tafelkleed: mijn zoon is dood!
 Wanneer ik met de buurvrouwen ga praten,
 zeggen hun woorden mij: mijn zoon is dood!
 en in de winkelruiten in de straten
 spiegelt zich dit alleen: mijn zoon is dood!
 Waarom bracht men hem niet thuis zonder benen,
 of zonder armen, of zonder verstand?
 Waarom moest hij zich voor dit nachtwerk lenen,
 waarom niet Sipke Hut of Eltjo Lant?
 En moet ik trots zijn, omdat hij gevallen
 is voor zijn land? Ach, onverstand en waan!
 Was hij de lafste maar geweest van allen,
 wat ging hem deze domme oorlog aan?

Koos Schoor.

Lesopzet 3 (Lou)

- opbouw 1. vooraf: - sensitieve oef. (vb. in kamer dingen die je prettig vindt, aanraken)
 - bespreken thema huwelijk en woning in godsdienstlessen
- 2. zoek je beste vriendin op
 - probeer in het kader van: " wij trouwen " in jullie fantasie een kamer te bouwen (2m²)
 - probeer lichamelijk te bewegen om dit te uiten
 - het sneeuwt: beleef dit in je fantasie - kijk ernaar -
 - volg de sneeuw (veronderstelling dat ze sneeuw (wit) mooi vinden)
 - bezet de wanden van jullie kamer met de sneeuw
 - kijk naar de kamer, ze is wit als buiten, kijk naar elkaar in de sfeer van de ruimte, roep elkaars naam in diverse intonaties
 - kleed je figuurlijk uit
 - dans naar elkaar toe
 - kijk naar de witheid van de ander, beleef je eigen witheid
 - warm je aan elkaar, ga samen slapen
 - als slot: witte van de kamer \ beleven
 - sneeuw \ voelen hoe sfeer is
- 3. ll.n. laten reageren: hoe hebben ze dit beleefd?
- 4. gedicht laten lezen (zie hieronder)
- bespreking: - verkracht je het gedicht niet door het zo concreet te stellen!
 - lichamelijke is erg sensueel: kunnen ze dit aan?
 - (hier is een flinke basis voor nodig)
 - logische opbouw
 - gevaar om het belachelijk te vinden
 - je interpreteert zelf de tekst --> laat dat nog voldoende openheid naar ll.n. toe?
 - misschien heel duidelijk stellen van eigen interpretatie

Gedicht bij lesopzet 3

de witte kamer
 die wij verloren bewonen

onze lichamen
 witte dansers
 tussen de witte wanden
 onze stemmen
 witte linten
 in de witte lucht

het sneeuwt
 het sneeuwt

ons warmend aan mekaar
 sneeuwen wij in
 een eindeloze kronkel van sneeuw

Dichter onbekend.

- documentaire
- oplossingen laten spelen
- > Er zijn dus enorm veel mogelijkheden - materiaal om verder te spelen
- waarom klasseggesprek?

Tekst bij lesopzet 5

Een crisis

' De dwazen van Chelm '
Isaac Bashevis Singer

De eerste Chelmieten konden lezen noch schrijven, en de geschiedenis van die tijd werd nooit opgetekend. Men zegt dat de allereerste Chelmieten primitieve mensen waren. Ze liepen naakt rond, op blote voeten, ze woonden in hollen en ze joegen op dieren met bijlen en speren die van steen waren gemaakt. Vaak leden ze honger en waren ze ziek. Maar omdat het woord 'crisis' nog niet bestond, waren er nog geen crises en niemand probeerde ze op te lossen. Na vele vele jaren werden de Chelmieten beschaafd. Ze leerden lezen en schrijven en er werden woorden gemaakt als 'probleem' en 'crisis'. Meteen toen het woord 'crisis' opdook in de taal, beseften de mensen dat er een crisis heerste in Chelm. Ze zagen dat er dingen waren in hun stad die niet in orde waren. De uitvinder van deze woorden was een man die Gronam heette. Of, zo staat hij bekend, Gronam de Eerste. Hij werd ook wel Gronam de Os genoemd omdat hij een hoofdtooi droeg met ossehoorns erop. Gronam was de eerste wijze van Chelm, en ook de eerste machthebber. In Chelm hebben macht en wijsheid altijd samengegaan. Een raad van vijf wijzen hielp Gronam met zijn bestuur. Het waren: Duffe Lekisch, Zeinvel de Sul, Treitel de Dwaas, Sender Ezel en Schmendrik Stomkop. Gronam had ook een secretaris die Schlemiel heette.

Op een dag beval Gronam Schlemiel de wijzen bijeen te roepen voor een vergadering.

Toen ze bij elkaar waren, zei Gronam: "Wijzen van me, er heerst een crisis in Chelm. De meeste inwoners hebben niet voldoende brood te eten, zij gaan in lompen gekleed, en velen van hen lopen te kuchen en te snotteren. Hoe kunnen wij deze crisis oplossen?"

De wijzen dachten zeven dagen en zeven nachten lang na, zoals ze dat gewend waren.

Toen zei Gronam: "De tijd is om. Laat maar eens horen wat jullie te zeggen hebben."

Duffe Lekisch nam als eerste het woord. "Er zijn maar een paar mensen in Chelm zo ontwikkeld dat ze weten dat 'crisis' betekent: een slechte toestand. Laten we een wet uitvaardigen die verbiedt dat woord te gebruiken, dan zal het snel vergeten zijn. Niemand weet dan nog dat er een crisis heerst en wij wijzen hoeven ons niet het hoofd te breken om hem op te lossen."

"Daar is het al te laat voor." viel Zeinvel de Sul in de rede. "Het is waar dat oude mensen het woord niet kennen, maar van de jongere generatie hebben ze het allemaal geleerd en zij vertegenwoordigen de toekomst van Chelm."

"Wat stel jij dan voor, Zeinvel de Sul?" vroeg Gronam de Os.

"Mijn advies luidt," zei Zeinvel de Sul, "dat er twee vastendagen in de week worden aangewezen en wel maandag en donderdag. Op die manier kunnen we een heleboel brood uitsparen en dan zal er geen tekort aan brood meer bestaan."

"Dat zou een oplossing zijn voor het broodprobleem, maar hoe moet het dan met de schaarste aan kleding en schoenen?" vroeg Gronam de Os.

Treitel de Dwaas hield twee vingers tegen zijn neus ten teken dat hij iets te zeggen had.

"Spreek op Treitel de Dwaas." beval Gronam.

"Mijn advies," zei Treitel de Dwaas, "is dat we hoge belastingen leggen op schoenen, laarzen, kaftans, broeken, vesten, rokken, onderrokken en alle andere kledingstukken. De armen zullen zich dan helemaal geen kleding meer kunnen veroorloven. Dan blijft er meer dan genoeg over voor de rijken. Waarom zouden we ons druk maken over de armen?"

"Slecht advies!" riep Sender Ezel uit.

"Waarom is dit zo'n slecht advies?" vroeg Gronam de Os.

"Het is slecht omdat het juist de armen zijn die werken op het land en in de winkels. Als zij er haveloos en ongeschoeid bijlopen, zullen ze altijd last van kou, gehoest en gesnotter en niet in staat zijn te werken. Zij zullen zelfs voor de rijken niet genoeg brood en kleding kunnen opleveren."

"En wat stel jij dan voor? Sender Ezel?"

"Ik stel voor," antwoordde Sender Ezel, "dat 's nachts, als de rijken slapen de armen bij hen inbreken om hun laarzen, sloffen, kaftans, jurken en wat zij allemaal nog meer bezitten, weg te nemen. De armen kunnen dan netjes gekleed gaan en zo in staat zijn op het land en in de winkels te werken zonder dat ze kouvatten. Waarom zouden we ons druk maken om de rijken?"

"Helemaal mis," verkondigde Schmendrik Stomkop.

"Waarom is dat helemaal mis?" vroeg Gronam.

"Omdat er voor iedere rijke man in Chelm ongeveer honderd paupers zijn," zei Schmendrik Stomkop. "Er zullen niet genoeg kleren zijn voor allemaal. Trouwens, de rijken hebben allemaal een dikke buik en de armen zijn mager, dus de rijkelui skleren passen toch niet."

"Wat heb jij dan voor oplossing, Schmendrik Stomkop?" vroeg Gronam de Os.

"Ik vind dat kleren helemaal zouden moeten worden afgeschaft. De grote geschiedkundigen van Chelm weten ons te vertellen dat onze voorvaders in vroeger tijden naakt rondliepen en in holen woonden. Zij leefden van de jacht. Laten we net zo gaan doen, dan zijn we uit de problemen."

"Dat is onzin," zei Duffe Lekisch. "Volgens onze geleerden waren er vroeger tijden geen winters in Chelm. Daarom liepen de mensen naakt rond. Nu stel ik voor onze vergadering te verdagen. Het blijkt dat zeven dagen en zeven nachten nadenken niet voldoende zijn geweest."

Singer.

Lesopzet 6 (Lucille)

- opbouw 1. opwarmingsoef.: - ga rondwandelen in het lokaal, noteer wat je gezien hebt
 - voel je er ook wat bij? (zintuigen leren gebruiken --> realiteit werkt in op mij)
- 2. wat je ziet / voelt - hoe verwerkelijk je dat?
 - stel dat je - appel vast hebt)
 - brood (welke signalen gebruik je om dit
 - een vogel volgt) aan de mensen mee te delen?
- 3. tableau: - ga zitten als een gelukkig mens
 - > waaraan zie je dat?
 - ga zitten als een ongelukkig mens + nadenken
 - > inhoud geven aan de begrippen
- 4. gedicht stillezen (zie hieronder)
 - in 1 woord vatten
- 5. waarom gebruikt dichter appels - brood - tranen?
 - + verdere bespreking

- bespreking: - appel voelen --> uiten van gevoelens, deze stap is te vlug
 eerst meer aandacht voor het in zich opnemen van de appel, pas
 nadien uitzenden van gevoelens
- analyse van gedicht hoeft niet zo sterk meer na de beleving

Gedicht bij lesopzet 6

o, ik weet het niet,
 maar besta, wees mooi.
 Zeg: kijk, een vogel
 en leer me de vogel zien.
 Zeg: het leven is een brood
 om in te bijten en de appels zien rood
 van plezier, en nog, en nog, zeg iets.,
 leer me huilen, en als ik huil
 leer me zeggen: het is niets.

Herman De Coninck.

Lesopzet 7 (Marijs)

- opbouw 1. 3 thema's uit een krant:-Zuid-Afrika
 - keuken
 - gemengd huwelijk
- a) Zuid-Afrika: welke moment-situaties roept het bij je op?
- b) keuken: welke situaties roept dit begrip bij je op? (waarschijnlijk voldoende bekend begrip)
- c) gemengd huwelijk: wat? mogelijke probelemen?
- 2. maak met 3 woorden een kort verhaal dat je voor de groep kan presenteren (5 minuten)
- 3. voorstelling
- 4. evaluatie:-waren alle thema's verwerkt?
 - hoe waren ze verwerkt? --> + opbouw van spel
 - kan je uit deze situatie de kern halen?
- 5. krantenartikel (zie hieronder)
 - vraag naar meer informatie over problematiek?
 - { praten over kernproblematiek
 - { vgl. met kern uit spel
- 6. praten over oplossing van het probleem eventueel spelen van situatie
- bespreking: - keuken: vastleggen van een ruimte
 is bepalend voor het spel
 als kijker kijk je daar doorheen en kan je meer aandacht
 geven aan de rest
- oef. in observatie: de kern eruit halen --> is gemakkelijker als
 elementen vastliggen
- duur: zeker 100 minuten
- doelstellingen: - het leren kennen van de kernproblematiek i.v.m. apartheid
- het vaststellen van gebrek aan info, als start voor lessen-
 reeks

Tekst bij lesopzet 7

De meest bekende zwarte mannequin van Zuid-Afrika, Bubbles Mpondo en haar blanke verloofde, Jannie Beetge, zijn in hun appartement in Johannesburg gevonden met elk een kogel in het hoofd. Ze hadden vorig jaar al van zich doen spreken door hun huwelijk aan te kondigen, hoewel dit in strijd is met de Zuid-afrikaanse apartheidswetten die sexuele betrekkingen of een huwelijk tussen verschillende rassen verbieden. In april jl. werden de twee tot 8 maanden voorwaardelijk veroordeeld nadat de politie hen samen in bed had gevonden, in een luxe-hotel in port-Elisabeth. De lichamen van de twee geliefden werden gevonden in de keuken van hun appartement. Vlakbij lag een revolver.

uit: Het Laatste Nieuws

Lesopzet 8 (Herman)

- opbouw: - kort verhaal: Si tu m'aimes tel que je suis. (zie hieronder)
 ≠ rollenspelen over situaties: - jongen in familie
 - jongen alleen met spiegelbeeld
- doelstelling: - ll.n. voelen en herkennen wat het jongetje voelt
- uitwerkingsideeën: - stuk geeft wat materiaal voor presentatie --> kijkspel
 - al werkend aan het spel: veel gevoelens die loskomen -
 identificatie
 - vormgeving van personage door de ll.n., met de tekst als
 steun
 - in spiegel --> alter ego (kan andere persoon zijn)
 vb. spiegelspel / mime
 - uit kort verhaal: draaiboekje maken waarin centrale
 topics behandeld worden
 - vrij emotionele zaken --> kan met humor goed verwerkt
 worden

Tekst bij lesopzet 8

Si tu m'aimes tel que je suis ...

Vicky Leandros.

" Ik smijt die televisie nog eens aan stukken! " schreeuwde hij. Zijn vader vloog overeind, wilde met een brede zwaai hem een klap rond zijn oren geven, maar hij bukte, zodat de grote hand doelloos in de lucht sloeg. Hij zou dat beeld nooit vergeten. Want eenmaal op zijn kamer gekomen, zag hij weer het woedende gezicht, maar tegelijk de hulpeloosheid, het machteloze.

" Ik heb nooit met je kunnen praten, " zei de jongen tegen zijn spiegelbeeld. Maar het beeld keek net zo triest als hij, en toen hij zich vlug uitkleedde en zijn kleren slordig op een stoel smet, zag hij in de spiegel een magere, maar gespierde jongen van bijna vijftien. Hij bekeek zichzelf zonder erover na te denken. Hij zag zijn jonge lichaam alsof hij naar een vreemd lichaam keek. Hij voelde een mengeling van gedachten door zijn hoofd gaan, en vlug trok hij het raam open, deed het licht uit en voelde de kille nachtlucht over zijn huid strijken.

" Ik zou willen sterven, dan zouden ze wel huilen, " dacht hij bijna hardop. Maar hij moest glimlachen bij het dwaze idee, omdat hij morgen met Radesj zou rijden langs de bossen en misschien Tama kon ontmoeten, of Imar, zijn vriend uit ' Het Woudhuis '.

Zuchtend sloot hij het venster. Hoe zou hij morgen zijn ouders aanspreken? Het leek nu wel voldoende om telkens te zeggen: Sorry, en van zijn vader een donderpreek te krijgen dat ie niet moest denken dat met dat Engelse woord alles vergeven en vergeten kon zijn. Als hij zakgeld moest hebben, dan keek hij wel lief hè, zou zijn vader zeggen. Maar het ergste vond hij de zwijgende blik van zijn moeder. Haar stille verwijt trof hem dieper dan welke woedebui ook. Ze zweeg, scharrelde wat rond en verdween dan meestal naar boven om de kamers te doen. Waarom moesten ze ook naar die verdomde televisie kijken tot er niets meer te zien was? Hij herinnerde zich vaak de vroegere, gezellige avonden, toen ze nog naar de radio luisterden en kaartten of kienden, of gewoon lazen bij de kachel. Misschien was die tijd wel niet zo gezellig geweest en maakte hij daarvan in zijn verbeelding een paradijs van de voorbije kinderjaren. Maar hij wist toch zeker dat ze toen nog konden praten, en dat zijn moeder graag luisterde naar zijn verhalen over school, voetbal, zijn dromen en zijn wensen.

Maar sinds de plotselinge dood van zijn broertje Hans, drie jaar geleden, was het eigenlijk definitief veranderd. Ook hij had eronder geleden, maar, als kind nog, vlugger zijn verdriet verwerkt. Renild was een jaar geleden met een leraar getrouwd. Toen die vent werk kreeg in een andere provincie, verhuisde het tweetal en verschenen ze alleen nog met de feestdagen en in de schoolvakanties. Met Renild kon hij het vroeger heel goed vinden. Hij vertelde haar meer dan zijn moeder of zijn vader, en ze wist zonder veel woorden hem te wijzen op zijn stomiteiten, zonder dat hij zich gekwetst voelde, zonder dat hij zich bemoederd wist.

Hij trok de dekens over zich heen en huilde. Waarom toch? Om zijn dwaze scène van daarstraks, om zijn vooruitzichten met Tama die hij nooit zou durven zeggen wat hij haar iedere avond in bed zei. Om Imar, met wie hij tenslotte alle geheimen kon delen en die hem zwijgend de dingen van het leven leerde, in een tederheid die veel op die van een meisje leek, zonder echter flauw of gemaakt te zijn.

Hij weende en vond een zeker genoeg in zijn eenzaamheid. Zou er iemand op de wereld zijn die zich zo verlaten voelde, zo onzeker, zo hulpeloos?

Met de deken wreef hij langs zijn gezicht. Gek, dacht ie, als zijn kameraden dat zouden weten. Hij kon zich wel hun spot en gelach voorstellen. Henri zou schreeuwen: Kijk dat is Geert, de stoere. Hij weent als een baby omdat hij geen raad weet met zijn gevoelens, omdat hij de wereld niet aankan.

Henri wist dadelijk, met scherpe woorden, iemand te kwetsen, en dat maakte hem zo gevreesd, zowel bij de leraren als bij zijn klasgenoten. Met een zeker genoeg dacht Geert dat die Henri misschien ook wel in zijn bed lag te grienen omdat hij niet eens naar buiten mocht van zijn deftige notaris-vader, omdat hij misschien ruzie gestookt had tussen hen beiden, zoals hij blufte: ik hoef maar een paar woorden over m'n moeder te zeggen en hij knikt ineens als een onderdanig hondje, dat alles zou doen om te weten wat zijn vrouw heeft uitgesproken op haar zogenaamd vriendinnenbezoek.

Beneden praatte de televisie met een donkere, basachtige stem. Er klonken schoten. Paarden en koetsen raasden voorbij.

Ik smijt die televisie nog eens aan stukken, mompelde hij zacht. Hij draaide zich op zijn buik, legde zijn handen naast zijn hoofd en dacht aan Tama. Hij reed met haar langs de Donkerkreek. Ze had ook geen kleren aan, en ...

Zijn gedachten schemerden weg, beelden schoven over elkaar. De slaap overviel hem, ongenadig en toch bevrijdend. 's Morgens kon hij zich niet herinneren of hij al dan niet gedroomd had. Hij probeerde het te vinden door allerlei directe associaties te maken met woorden die zo maar in zijn hoofd opkwamen, maar hij vond het spoor niet terug naar de donkere wereld van de slaap.

Zij moeder riep dat hij op moest schieten. Of dat nou nodig was of niet, ze deed het elke morgen. Een ritueel, een morgenpsalm waarop hij steevast antwoordde: Jaaa. Met een droge, maar korzelige stem.

Pas toen hij op zijn fiets zat en in de donkerte van de herfstmorgen naar de stad reed, begon zijn denken vorm aan te nemen. Zoals vaak fantaseerde hij een harde sprint tegen de grootste renners. Hij ging op de trappers staan en na de grote draai die op de hoofdweg uitkwam, liet hij zich hijgend uitrijden. De mistige lucht prikte in zijn ogen en met zijn handschoenen was het moeilijk de koude tranen weg te vegen. Hier ontmoette hij Paul. Ze mompelden een groet en reden zwijgend de stad in, scholden op de auto's en probeerden nog net voor het rode stoplicht de schoolstraat in te draaien.

Bij de fietsenrekken leek het een mierennest. Een grote knul uit de hoogste klas probeerde Pauls plaats in te nemen, maar toen hij merkte dat Geert helemaal niet kon lachen om zijn flauwe opmerkingen, liet hij de jongen begaan en duwde zich een weg naar de uitgang. Je bent grimmig, lachte Paul dankbaar.

Komt door de morgenkoffie, mompelde hij. Hij wees op Pauls boekentas. Nieuwe sticker? Paul trok de zware tas tot in zijn armen.

" Zoals ik ben " las hij de rode letters die als een krans rond een hand gedrukt waren.

Onze theatergroep, verduidelijkte Paul. Geert haalde z'n schouders op en kon zich nog net inhouden om niet een goedkope hatelijkheid te verkopen op de kop van Pinokio, de leraar Nederlands die met theater en dans experimenteerde.

De tekst bleef in zijn hoofd hangen, en alsof er een ongeziene kracht bestond, begon Pinokio (hij was lang en mager, en heette in werkelijkheid: Devos, maar hij stond de leerlingen toe zijn voornaam Ief te gebruiken) met muziek die ongeveer hetzelfde uitdrukte. Een plaat van Vicky Leandros: Si tu m'aimes tel que je suis, zo schreef hij in zwierige letters op het bord. Was eigenlijk een knappe plaat, dacht Geert.

En met aandacht luisterde hij nu naar de woorden, zo eenvoudig, maar zo waar. Ief vertelde iets over de commerciële inhoud van de vrij goedkope tekst, maar hij wilde toch graag beklemtonen dat je met alledaagse woorden heel ware dingen kan uitdrukken.

Kort gezegd: de plaat, de tekst moest dienen voor een aantal lessen - praatlessen rond het thema: welke rol speel jij? Het vraagteken achter het zinnetje kreeg een vurige kleur, en Ief onderstreepte in zijn hevigheid ' jij ' met drie, vier dikke krijtstrepen. Het bleef stil in de klas. Ik bedoel: welke rol spelen wij allemaal? De rol van de leraar, en jullie de rol van de leerlingen. En het is de gewoonte, de traditie, dat die rollen een aantal dingen inhouden die al jarenlang vastliggen. Je moet nu eenmaal zo-en-zo zijn, wil je leerling spelen, of leraar.

Een leraar moet straffen, moet ervoor zorgen dat hij doet wat de overheid van hem vraagt, merkte Imar op. Enkelen giechelden. Hebben jullie, toen je klein was, ooit met poppen gespeeld? vroeg Ief plotseling. Nu lachten ze allemaal luid. Alleen Imar zweeg en knikte. Kijk, daar zaten jullie al in die rol van jongen. Een rol die jullie verbood met poppen te spelen, zoals het voor meisjes hoogst eigenaardig zou zijn als ze zich zouden bezighouden met trainen en racewagens. Zie je: iedere rol heeft zijn oerregels, en als je daar niet aan beantwoordt, dan vindt de hele groep jou een verdacht iemand, misschien ziek, misschien gek.

Dat is erg ver doorgetrokken, zodat bepaalde groepen in de maatschappij zich nu eenmaal beter voelen, of sterker dan anderen. Nog wordt een man voor hetzelfde werk beter betaald dan een vrouw. Dat misverstand, zeg gerust discriminatie, vond zijn oorzaak in de rollen die wij spelen, of die wij moeten spelen.

Door die rollen zijn mensen zelden zichzelf. Ze dragen bewust of onbewust een masker. Want de angst is groot om dat masker te laten vallen. De angst voor de kudde, voor hen die de regels hebben gemaakt.

Er kwam nu een levendige discussie los in de klas. Ze zochten allerlei groepen mensen op, die bewust of onbewust een rol speelden zonder dat ze eigenlijk wisten waarom. En steeds kwamen ze uit bij zichzelf, bij heel de klasgroep. "Waarom blijven we dan voortsukkelen?" vroeg Geert moedig. Ief glimlachte niet. Dat is het juist, de kern van de zaak, antwoordde hij zachtjes. We stellen dingen vast die niet hoeven, die verkeerd zijn, die mensen ongelukkig maken, we praten erover, we stellen zelfs pamfletten op, of we betogen, of we maken er een pak documentatie van, maar ... Waarom blijven we dan voortsukkelen? Ik stel Geerts vraag aan de klas. Even werd het stil, maar toen waren de meesten het ermee eens dat de eerder aangehaalde angst en een gebrek aan durf of steun er misschien wel de oorzaak van waren. Vind jij het onderwijs zoals het nu bestaat, goed? vroeg Henri plotseling met snijdende stem. Neen, antwoordde Ief. Ik vind het helemaal niet goed. Waarom blijf je dan? ging Henri verder. De anderen keken hem wat wrevelig aan. Ief wachtte even. Hij ging helemaal niet in de verdediging, zoals Geert verwachtte, maar zei kalm: Ik vraag het me vaak af. Ik vergelijk dan m'n werk met iemand die een akker heeft en weet dat de grond slecht is. Maar hij moet de grond wat laten opbrengen, wil hij niet sterven van de honger. Henri onderbrak hem: Je kan dan je akker vaarwel zeggen en werk zoeken in een voedingszaak. Niemand lachte, alleen Ief moest er even om glimlachen. Het antwoord is eenvoudig Henri. Ik voel me verbonden met de grond, en niet zozeer met jouw voedingszaak. Ik heb iets met die grond te maken, ook al voel ik dat ik vaak misluk in het bebouwen ervan. Maar ik ben er een beetje fanatiek van. Misschien is het daarom dat ik voorlopig blijf. Is dat voldoende? Hij keek even op zijn horloge, legde opnieuw de plaat op en schreef, terwijl de muziek speelde, hun opdrachten en taken op het bord. De leraar Engels knikte even bij de aflossing en Ief hoorde hem duidelijk zeggen: "Ik hoop dat jullie nu ontspannen genoeg zijn om werkelijk te kunnen studeren, want daarvoor zijn jullie toch hier, nietwaar?" En hij moest zich inhouden om niet opnieuw de klas binnen te gaan en openlijk in Karveels gezicht te zeggen: Ben je jaloers, klein ventje, kun je niet hebben dat er velen luisteren en dat ze met jou spelen als ze kunnen? Maar hij vond zijn idee weinig waardevol en erg pretentiekous. Hij sleepte met z'n pick-up en zijn boeken naar het leraarslokaal en wandelde toen de brede kastanjedreef in, die achter de school lag als een laatste spoor van het vroegere groen, de gestorven akkers en weiden. Gestorven aan bouwziekte.

Geert kon zijn hoofd niet bij de Engelse zeurkous houden. Hij vond Karveel een fijne kerel. De man zorgde voor sport, en kon zelf ook een aardig stukje voetballen. Maar die beginzin, dat duidelijk afbreken van Devos, dat zat hem dwars. Waarom deed zo'n vent zo iets? Hij was nooit zo erg met Ief weggelopen, maar vanmorgen, na de ruzie van gisteren, merkte hij dat ie voor de eerste keer nieuwsgierigheid kon opbrengen voor iemand die men vaak 'volwassen' noemde, als dat dan ook geen 'rol' was in de ogen van beide partijen!

Als tegenspel tegen het onverschillige gedrag van zijn ouders, bracht het zijn gevoelens in evenwicht.
 Hij vroeg zich af of Ief ook kinderen had en die ook huilend in hun bed lagen, terwijl hij huiswerk verbeterde of lessen voorbereidde.
 Kon n  t zo goed! Hij had wel eens eerder gehoord van kerels die zich bij anderen als fijne mensen voordeden, maar thuis de chagrijnigheid zelf waren.
 Karveel stelde hem een vraag, waarop hij het antwoord schuldig bleef. Exercises nine and then, zei zo'n hoge stem.
 Geert noteerde de bladzijden en de nummers. Hij probeerde de tekst te vertalen die sinds Pauls sticker in z'n hoofd hing:
 " Love me like I am ".
 Hij zou het vast onder z'n strafwerk zetten. Of misschien niet, want hij verlangde helemaal niet dat Karveel van hem zou houden. Hij wist zelfs niet eens of dat houden van wel iets meer was dan de vage gevoelens die hij dromende ervaarde als hij aan Tama dacht.
 Imar had ooit gezegd, tijdens een lange rit:
 " Er is maar één soort liefde, jongen. Eén soort. "
 " En vele mensen ... " was zijn antwoord.
 " Yes, you fool! "
 Daarmee begonnen ze aan de laatste sprint, naar de oprijlaan van het Woudhuis.

Lesopzet 9 (Mie)

- opbouw 1. vanuit een kort verhaal: thriller (lezen of vertellen)
 - nagaan van structuur
 - beginsituatie
 - suggererende elementen
 - extenderende (vertragende) elementen
 - oplossing
 - afloop
- 2. spel
 - maak een thriller, met zelfde herkenbare lijn
 - = evaluatiespel
- doelstellingen: - hoe zit thriller in elkaar?
 - hoe wordt spanning opgebouwd?
- bespreking: - bij mindergevorderde groep: een eind maken aan de thriller
 - waarvan zij het begin kennen
 - verhaal laten maken met enkele suggestieve woorden als leidraad vb. - paarse handschoen
 - kraakdeur.